УДК 371.217.3 **Кольцова О.С.**

ВИХОВАННЯ В ДИТЯЧОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ У КОЛЕКТИВНІЙ ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено особливостям виховання і формування творчих рис особистості в процесі колективної творчої діяльності з дітьми та підлітками в дитячих оздоровчих таборах.

Ключові слова: табір, колектив, творчість, діяльність, особистість, виховання, дозвілля.

Реорганізація суспільних відносин зумовили відповідні зміни в методиці виховної роботи, в якій домінує акцент на взаємодію дорослих і дітей, які, об'єднуючись задля загальної мети, формують стосунки між собою на принципах співробітництва й співтворчості. Це потребує від вихователя орієнтації на позитивні якості вихованця, віри у його творчі сили, створення умов для їх активізації та розвитку. Саме ці завдання можуть бути успішно вирішено у діяльності оздоровчого табору за умови створення атмосфери моральності, яка буде пронизувати всі сторони життя у таборі. Цьому сприятимуть творчий підхід, гнучкість форм впливу на особистість, урізноманітнення змісту діяльності дитячого колективу [2, 3].

Виходячи з цього виявлення особливостей організації позитивного впливу з метою створення виховного простору, сприятливого для розвитку гармонійної особистості учня та вивчення характерних рис дозвільної сфери дитячого оздоровчого табору є актуальним.

Особливості формування творчих рис особистості досліджувалися такими сучасними вченими психологами та педагогами, як: К. Абульханова-Славська, В. Андреєв, Д. Богоявленська, Л. Калашнікова, Т. Лазарева, П. Підкасистий, О. Полякова, Г. Сорока та ін.

Проблемі організації творчого спілкування та творчої діяльності учнів присвячені наукові роботи сучасних дослідників В. Андреєва, В. Кан-Калика, О. Леонтьєва, Б. Ломова, О. Мудріка та ін.

Таким чином, соціальне і педагогічне значення поставленої проблеми, обумовили актуальність нашого дослідження.

Метою дослідження є розкриття особливостей організації колективної творчої діяльності у дитячому оздоровчому таборі.

Дані філософії, соціології, педагогіки свідчать про те, що дозвіллєва сфера для дитини є домінуючим простором, у якому відбувається фізичний і духовний розвиток людини, саморозвиток особистості, оволодіння досягненнями культури, створення культурних цінностей [6]. Педагоги-дослідники дозвіллєвої сфери А. Воловик та В. Воловик наголошують, що дозвільна діяльність є одним з провідних видів діяльності, оскільки в процесі її реалізації задовольняються потреби особистості, що не могли бути задоволені в процесі навчальної, трудової діяльності та пов'язаних з ними занять [4].

Дитячий оздоровчий табір – це позашкільний заклад, що має на меті створення позитивних умов для оздоровлення та розвитку особистості дітей та підлітків шляхом залучення їх до різних видів дозвіллєвої діяльності; для усвідомлення вихованцями переваг культурного творчого дозвілля, виникнення особливо сприятливих виховних відносин. У зв'язку з цим виховний процес дитячого оздоровчого табору характеризується певними цілями, завданнями, принципами, методами й організаційними формами роботи.

Соціокультурна діяльність дитячого оздоровчого табору має наступні риси:

- здійснюється у канікулярний період;
- має широку варіативність змісту, напрямів, форм та методів роботи;
- сприяє прояву активних, вільних дій її суб'єктів, що базуються на інтересах особистості, традиціях тощо.

Дозвіллєва діяльність дитячого оздоровчого табору здійснюється у соціально-культурній сфері, яку можна визначити як соціальний простір, в

якому відображається модель культурно-дозвільного життя суспільства та соціально-культурної активності особистості. З огляду на це, сутність колективного творчого виховання - формування особистості в процесі роботи на користь інших людей; в організації певного способу життя колективу, де все грунтується на засадах моральності та соціальної творчості.

Зважаючи на вище зазначене, педагоги організатори дитячого оздоровчого табору повинні не тільки йти назустріч інтересам дітей, але і спрямовувати їхню активність. Виходячи з того, що формуванню особистості сприяють не окремі заходи, а система діяльності, в якій вихованець має можливість засвоїти соціальний досвід та досягнути самореалізації, виховний процес треба будувати так, щоб перед вихованцями постійно поставали особистісно значимі, привабливі завдання, які об’єднуються певною виховною метою [5,6].

Певною мірою узгоджується з таким підходом методика колективного творчого виховання, створена російським педагогом І. Івановим. Методика колективного творчого виховання передбачає спосіб організації життя дитячого колективу, за якою діти й дорослі, будучи захопленими спільною справою, турбуються про поліпшення клімату в колективі, самопочуття, настрою один одного, вони спільно планують, організують та аналізують свою діяльність, накопичуючи, осмислюючи пропозиції, ідеї, розвиваючи власні погляди, почуття дружби, поваги, взаєморозуміння й турботи. У методиці колективного творчого виховання чітко окреслюються три складові: людяність, діяльність, творчість. Основними її перевагами є:

1. Соціальна спрямованість діяльності, що забезпечує участь дитини у створенні умов, за яких формується її громадянська позиція.

2. Турботливі стосунки. Коли з дітьми налагоджено доброзичливі, щирі, демократичні стосунки, можна сподіватися на інтерес до спільної діяльності.

3. Поділ колективу на міні-колективи (творчі групи, ланки тощо).

4. Колективні творчі справи. Вони є формою організації колективної творчої діяльності, а також основним виховним засобом.

5. Чергування творчих доручень, внаслідок чого кожен з учасників колективу обов'язково задіяний до обговорення справи, організовує її, що унеможливлює поділ колективу на активних і пасивних.

6. Різноманітність діяльності. Кожна справа має свою стрижневу спрямованість, згідно з якою вони класифікують на організаційні, суспільні, пізнавальні, трудові, художньо-естетичні, спортивно-оздоровчі [3].

Технологія колективного творчого виховання припускає:

- створення колективу на основі прагнення до високих ідеалів, привабливих для дітей, які формуються життєвою позицією педагога та справами, скерованими на громадську турботу про поліпшення навколишнього життя;

- побудову колективу на принципах змінності всього активу, колективного планування, організації та аналізу спільних справ, взаємин, вчинків;

- організацію суспільно та особистісно значимої діяльності, художньо-інструментованої ритуалами, законами, традиціями і розумінням дорослими потреб дитинства;

- особливу позицію педагога, як старшого товариша, здатного до співпраці з вихованцями, що забезпечує повне взаєморозуміння.

Основними умовами виховної ефективності колективних творчих справ є:

- єдність життєво-практичного та виховного спрямування для поліпшення життя всередині колективу та навколишнього життя;

- творчий характер кожної справи: здійснення неперервного пошуку найкращих рішень життєво важливих завдань на всіх стадіях організації;

- єдність окремих стадій організації кожної справи.

Колективна творча діяльність формує ціннісно-орієнтовані відносини у групі, породжує традиції, визначає організаційну структуру, емоційну ідентифікацію і, нарешті, веде до підвищення рівня діяльності, реалізуючи закладений у ній виховний потенціал [1].

Здійснення життєво-практичної сторони кожної колективної творчої справи визначає реалізацію таких виховних завдань:

- виховні завдання, які ставлять вихователі в процесі організації колективної творчої діяльності. вирішуються непомітно для вихованців;

- у процесі колективної творчої діяльності здійснюються в тісній єдності завдання різноманітних частин виховання: морального, громадянського, трудового, розумового, фізичного, естетичного;

- у процесі колективної творчої діяльності розвиваються в єдності всі три сторони особистості: пізнавально-світоглядна (знання, погляди, переконання, ідеали), емоційно-вольова (почуття, прагнення, інтереси, потреби), діяльнісна (уміння, навички, звички, здібності, риси характеру);

- у процесі колективної творчої діяльності реалізуються різні функції виховної діяльності: вихователі передають готовий суспільний цінний досвід вихованцям, ті оволодівають цим досвідом і створюють новий досвід;

- у процесі колективної творчої діяльності взаємопов'язане здійснюються різні ланки спрямованого виховання: виховання та самовиховання учнів і педагогів як особистісне, так і взаємне [4].

Як вже зазначалось, в організації колективної творчої діяльності важливу роль відіграє педагог-організатор. Залежно від досвіду, віку, можливостей і взаємин з дітьми, він може бути консультантом, експертом, керівником одного з мікроколективів. Результат діяльності багато в чому залежить від його взаємин з вихованцями. Він повинен із самого початку стати для дітей старшим членом колективу, який цікавиться їх життям, бере в ньому участь і, навчаючи їх, вчиться сам. В даному випадку, особливість колективної творчої справи полягає в тому, що між

вихователями та вихованцями складаються в процесі діяльності суб'єкт-суб'єктні взаємини, в силу яких вони рівною мірою почуваються відповідальними за якісне виконання поставлених завдань [5].

Технологія підготовки і реалізації колективної творчої діяльності передбачає шість послідовних етапів:

1. Попередня робота вихователів. Цей етап охоплює формування виховної мети, обмірковування варіантів роботи й настановчої (стартової) бесіди, розгляд доцільності залучення однодумців.

2. Колективне планування. Його метою є колективне уточнення мети діяльності колективу, збір, аналіз та узагальнення інформації, визначення завдань, з огляду на їх корисність та посильність щодо виконання.

3. Колективна підготовка роботи. Уточнюється й конкретизується план підготовки та проведення, організаційні аспекти виконання та ін.

4. Реалізація. Передбачає виконання наміченого плану, враховуючи зміни у ньому. Кожна дитина має можливість проявити себе, утвердитися в колективі, сприятиме творчому зростанню дітей, їх умінню долати труднощі.

5. Колективне підбиття підсумків. Охоплює аналіз, де кожний висловлюється, що і завдяки чому вдалося зробити із запланованого, що варто використовувати надалі, перетворити в традицію, а від чого слід відмовитися. Відбувається формування колективної думки.

6. Найближча післядія: виконання рішень, прийнятих після аналізу справи [3].

Отже, здійснення практичної сторони колективної творчої діяльності в умовах тимчасового колективу дитячого оздоровчого табору обумовлює реалізацію наступних виховних завдань:

- виховні завдання, які ставлять вихователі в процесі організації колективної творчої діяльності, вирішуються непомітно для вихованців, їх відкривають при обговоренні результатів колективної творчої справи, і вони стають їхніми вимогами до себе;

- у процесі колективної творчої діяльності реалізуються завдання різноманітних напрямків виховання: громадянського, морального, трудового, розумового, фізичного, естетичного;

- у процесі колективної творчої діяльності розвиваються в єдності всі три сторони особистості: пізнавально-світоглядна (знання, погляди, переконання, ідеали), емоційно-вольова (почуття, прагнення, інтереси, потреби), діяльнісна (уміння, навички, звички, здібності, риси характеру);

- у процесі колективної творчої діяльності реалізуються різні функції виховної діяльності: вихователі передають суспільний досвід вихованцям, ті оволодівають цим досвідом і створюють новий досвід разом з вихователями та під їх керівництвом: відбувається поєднання цього досвіду з попереднім, обмін поєднаним досвідом, його закріплення та нагромадження у вигляді позитивних традицій;

- у процесі колективної творчої діяльності здійснюються різні ланки спрямованого виховання: виховання та самовиховання учнів і педагогів як особистісне, так і взаємне.

Отже, колективна творча діяльність - це сукупність певних дій на загальну користь та радість, на кожній стадії якої відбувається пошук найкращих шляхів вирішення спільного завдання; справа не робиться по шаблону, завжди розкриває нові можливості її учасників. Саме тому, виховний процес дитячого оздоровчого табору будується з урахуванням характеру і змісту інтересів дітей. Базуючись на принципах особистої зацікавленості дітей, дитячий оздоровчий табір має невичерпні можливості щодо створення найбільш сприятливих умов для розвитку особистості, розкриття її здібностей, задоволення багатогранних особистісних потреб у процесі реальної творчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богоявленская Б.Д. Интеллектуальная активность как проблема творчества. - Ростов-на-Дону, 1983. - 217 с.

2. Виховна робота в закладах освіти України // Збірник нормативних документів та методичних рекомендацій з питань організації виховної роботи / МОН України, ІСДО. - К.: ІСДО, 1995. - 136 с.

3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр “Академія”, 2003. - 576 с.

4. Воловик А.Ф., Воловик В.А. Педагогіка дозвілля: Підручник - Харків: ХДАК, 1999. - 332 с.

5. Іванова Л.А. Педагогічне проектування процесу професійної підготовки педагогів-організаторів у Міжнародному дитячому центрі “Артек”: Дис. … канд. пед.наук. - К., 2005. - 250 с.

6. Рассказова Ольга Ігорівна. Організація творчої діяльності учнів у позашкільному закладі: Дис... канд. пед. наук. - Х., 2002. - 225 с.

Кольцова О.С.

ВОСПИТАНИЕ В ДЕТСКОМ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОМ ЛАГЕРЕ В КОЛЛЕКТИВНОЙ ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена особенностям воспитания и формирования творческих черт личности в процессе коллективной творческой деятельности с детьми и подростками в детских оздоровительных лагерях.

Ключевые слова: лагерь, коллектив, творчество, деятельность, личность, воспитание, досуг.

Koltsova O.S.

EDUCATION OF THE COLLECTIVE CREATIVE ACTIVITY IN THE CHILDREN'S SUMMER CAMP

The article is devoted to the features of education and the formation of creative personality traits in the process of collective creativity of children and adolescents in children's health camps.

Keywords: camp, team, creativity, work, personality, education, leisure.